

2021/2022. TAVASZ

KÖNYVAJÁNLÓ

Családom és egyéb állatfajták

Gerald Durrell angol író és állatvédő idén lenne 97 éves. 1956-ban megjelent korai regényében utánozhatatlan humorral mutatja be Korfu szigetén eltöltött gyermekkorát, az általa tanulmányozott furcsa állatokat és még furcsább embereket: vagyis a családját! A népszerű könyvből 2005-ben nagysikerű film is készült.

Később, már felnőttként Durrell állatgyűjtő utakat szervezett Dél-Amerikától Afrikáig. Az itt fellelt ritka fajok Jersey szigetén működő állatkertjébe kerültek. Így menekültek meg a kihalástól! Ezekről a kalandjairól több tucat vicces könyvet írt, érdemes azokat is elolvasni. Vadvédelmi alapítványa és állatkertje ma is működik, ahol kedvcsinálóként a leendő természetbúvárok számára rendszeresen megjelenik a Dodo Dispatch magazin.

Kalendárium

Tavaszi világnapok

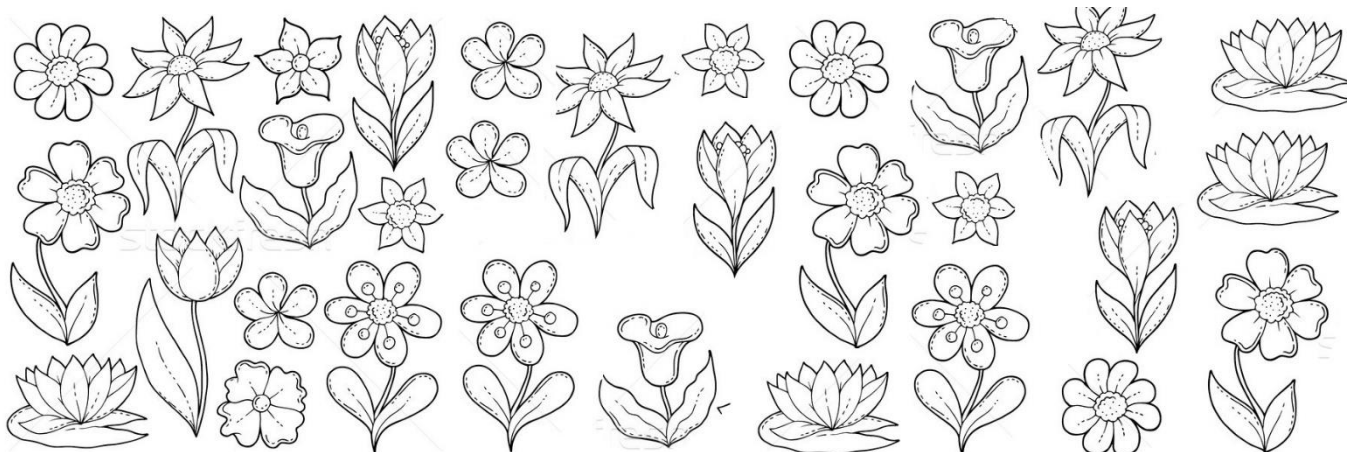
március 21. Az erdők napja
március 22. A víz világnapja
március 23. Meteorológiai világnap
március 30. A Föld órája (20:30-21:30)
április 22. A Föld napja
április 24. A kísérleti állatok védelmének napja
április 30. A méhek világnapja
május 10. Madarak és fák napja
május 22. A biológiai sokszínűség világnapja
május 24. Az európai nemzeti parkok napja
június 5. Környezetvédelmi világnap
június 8. Az óceánok világnapja
június 17. Az elsivatagosodás elleni küzdelem n.
június 25. Barlangok napja

Tavaszi időjárásjósó jeles napok:

03.12.: Gergely napi szél Szent György napig él.
03.18-03.21.:
Sándor, József, Benedek zsákban hozzák a meleget.
03.23.: Gyümölcsoltó hidege téli hónap megölője
04.24.: Szent György napi dörgés: jó bortermés
05.12-05.14.:
Fagyos szentek: Pongrác, Szervác, Bonifác
06.08.: Ha Medárd napján esik, 40 napig esik.
06.10.: Margit napi esőcseppek 40 napig elperegnék.
06.24.: János napi zivatar 40 napig elkavar.

Tavasz van! Virágba borul az erdő! Színezd azonos színűre az egyforma növényeket!

ARCKÉPCSARNOK

Egy testnevelő,
aki nem a gyerekektől mászik falra...

Marton Eszter tanárnőt mindenki nyugodt, derűs természetéről ismeri. Kevesen tudják róla, hogy mégis gyakran a falra mászik, de nem átvitt értelemben...

- Mikor kezdte el falmászással foglalkozni?

- Kb. 10 éve mászom, főleg termekben (*Klébi, Spider, Monkey Boulder*).

- Mi vonzott ehhez a különleges sportághoz?

- Azért tetszett meg, mert fejleszti az ügyességet, a bátorságot, önbizalmat ad, és növeli az erőállóképességet.

- Csak műfalon gyakorolsz, vagy a természetben is?

- Ha tehetem, jó idő esetén sziklán is mászom.

Főleg Csobánkára, a Róka-hegyre járok.

- Melyik mászásnemet tartod nehezebbnek?

- Sziklán nehezebb mászni, mert ott saját magunknak kell rájönni, hol vannak olyan fogások, lépések, amiket tudunk használni. A teremben ezzel szemben jól látható színes fogások mutatják az utat.

- Hogyan zajlik egy mászás?

- Legtöbbször *top ropba* mászom, ami azt jelenti, hogy a mászófal tetején van átfűzve, és fentről függ a kötélen. Esés esetén ezen a kötélen lógok, ez véd meg a sérüléstől.

- De sziklán inkább *elő-mászásba* szoktam mászni. Ilyenkor én akasztom be a kötelet a

köztesekbe tehát önmagamot biztosítom. A földön, a kötélen másik oldalán is van egy biztosító ember. Ez a mászásfajta veszélyesebb, mert az előző köztesig zuhanhat vissza az ember, ha elvét egy fogást.

- A szédítő magasságokat keresed, vagy inkább a technikás falakat kedveled?

- *Boulderezni* nagyon szeretek, ez azt jelenti, hogy alacsony magasságokban mászunk.

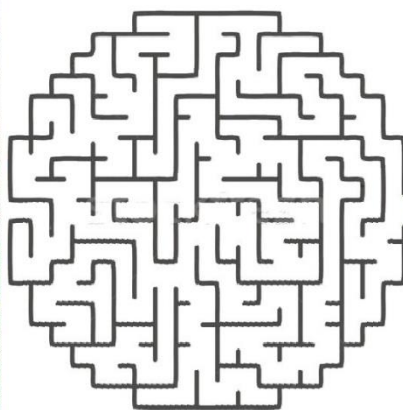
Nincs biztosítás, de van szivacs a földön!

Ez véd meg, ha leesem, a mászóútról.

- Esésmentes, izgalmas mászásokat kívánunk!

A kisbárány eltévedt! Segíts Bogáncnak visszaterelni őt a nyájhoz!

2021/2022. TAVASZ

KÖRNYEZETVÉDELME:

Légszennyezés

A levegő az ember számára nélkülözhetetlen!

Nélküle csak pár percig tudnánk életben maradni! Ha olyan anyagok kerülnek a levegőbe, amelyek veszé-

lyeztetik az élővilág egészségét: akkor légszennyezettségről beszélünk. Kétféle levegőszennyezést különböztetünk meg: **Természetes eredetű levegőszennyezés:** ide sorolhatók a természeti katasztrófák, illetve természetes folyamatok bekövetkezése általi légszennyezés, mint például az erdőtüzek vagy a vulkáni kitörések.

Ember okozta levegőszennyezés: ide soroljuk az ipari, mezőgazdasági és a közlekedési eredetű levegőszennyezést.

Az **ipari légszennyezés** a következő szennyezőket bocsáthatja ki: szén-monoxid, nitrogén-oxidok, kén-dioxid, valamint szilárd anyagok (mérgező fémek is!)

A **közlekedésből származó légszennyezés** főleg a városokban jellemző. A kipufogógázok sok szennyező anyagot bocsátanak a levegőbe (szén-monoxid, ólom).

A szennyező anyagok lerakódnak a tüdőben és a légutakban, így **asztmát**, illetve **szív- és érrendszeri megbetegedéseket** okoznak.

Szennyezik a természetet, a zöld és vízi területeket is. Az algák a vizekben elszaporodnak. Így a vízi élőlények nem jutnak elegendő oxigénhez, és elpusztulnak.

Híreink

Luca-napi kézműves vásár

A Mikulás-napot követően: december 6. és 11. között kicsik és nagyok lázasan dolgoztak, hogy többségében újrahasznosított anyagokból karácsonyi díszeket, egyéb használati tárgyakat készítsenek a Luca-napi kézműves vásárra. A projekt zárásaként a tornateremben lettek kiállítva az osztályok alkotásai, ahol a tanulók vásárolhattak egymás portékáiból. A pénzbevétel a gyermeknapi és DÖK-napi programokat színesíti majd.

Happy hét – A víz világnapja

Március 21. és 24. között tartottuk meg első tavaszi projekt hetünket. Az Anna-, Rita- és Zsófi néni által szervezett programok között sok igazán érdekes volt: vízi bárban, vízisaru-szolgáltatban, plakátkészítő-versenyen, vizes testnevelés órákon és interaktív foglalkozásokon vehettek részt iskolánk diákjai. Intézményünk projekthetével regisztrált az Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet által meghirdetett, országos vízfogyasztást népszerűsítő HAPPY-hétre (Hungarian Aqua Promoting Program in the Young).

2021/2022. TAVASZ

AZ ÉV MADARA 2022.

A zöld küllő

A harkályfélék közé tartozik. Európában a legészakibb és legdélibb területek kivételével mindenütt honos.

Kedveli a nagy erdőket, távol tartja magát az emberektől. Magyarországon rendszeres fészkel. Testhossza 32 centiméter. Tollazata a hátán zöldes-sárgás. Mindkét nemnek piros fejfedője van. Hangja messze csengő, éles kacagás.

Erdei madár, de élelmét a réteken gyűjti. Ez főként hangyákból és más rovarokból áll, de táplálkozik magvakkal és gyümölcsökkel is. A zöld küllő 7 évig is él.

A költési időszak áprilistól augusztusig tart, ekkor a tojó 5–7 fehér tojást rak.

AZ ÉV VADVIRÁGA 2022.

Az agárkosbor

Virágzata 6-10 virágú fűt. Virágai biborszínűek, néha rózsaszínűek vagy fehérek. Réteken, nedves homoki gyepeken, sztyepeken él. Az Alföldön néhol szikes pusztákon is előfordul.

Április-május-júniusban virágzik.

Őseink a növény gumóját magas nyálkatartalma miatt cse-csemők hasmenésének enyhítésére alkalmazták.

Irodalom

Benedek Elek: Ne bánts a fát

Ne bánts a fát, hisz ő is érez,
Szép gyöngén nyúl a leveléhez.
Ágát ne törd, lombját ne tépjed,
Hadd annak, ami, épnek, szépnek,
Szeresd a fát!

Édes gyümölcsét várva-várod,
S te mégis letörnéd a virágot?
Szegény virág gyorsan elszárad,
S te bánkódnál majd, késő bánat.
Ne bánts a fát!

Fa lombja közt viharban, vészben
Lám meg se ring madárka fészke,
Fáradt ha vagy, leülsz alája,
S elszenderít madár danája.
Szeresd a fát!

Anyá is, minden levélke
Egy-egy gyermek, gonddal nevelve.
És gyermek minden ágacskája,
Szeretettel tekints fel rája.
Ne bánts a fát!

Mindaz, kik fákat ültetének,
Sírjukra szálljon hálaének,
Ásóval is költők valának,
Szép lombos fákról álmodának,
Szeresd a fát!

Az öreg madarász jegyzetei megkoptak! Melyek lehettek az év madarai 30-40 évvel ezelőtt?

Segíts neki megfejteni a madárneveket!

1979.	1980-81.	1982-83.	1984.	1985.	1986.
gy_rgy_l_g	f_h_r_g_ly_	f_csk_k	c_n_g_k	gy_rgyb_g_ly	t_z_k
1987.	1988.	1989-90.	1991.	1992.	1993.
f_g_ly	k_v_k	b_b_s_b_nk_	sz_l_k_t_	v_r_s_v_res_	b_r_tp_sz_t_

2021/2022. TAVASZ

DIÁKPORTRÉ

Leco Péter: a jövő idegvezetője

Beszélgetés Petivel és édesanyjával...

- Kedves Flóra, a Facebook bejegyzéseidben rendszeresen rácsodálkozhatunk, hogy két kisfiaddal milyen csodálatos helyeken fordultok meg szabad hétvégéiteken. Hogyan kezdődött ez az országjárás?

- Mindig is életünk része volt a kalandozás. Fontosak számunkra a tartalmas programok, amelyek ismereteket is adnak, de élményt is jelentenek a srácoknak!

- Peti! A tanórákon feltűnt, hogy azokról a tájakról, városokról, ahol már jártál; milyen sok mindent tudsz! Könnyen megjegyzed mindazt, amit láttál, és tapasztaltál?

- Igen! Imádok új dolgokat megismerni, és csavarogni. Tomival mindent megnézünk, mindent kipróbálunk, mindenbe beleülünk amibe csak lehet!

- A teljesség igénye nélkül felsorolnál néhány olyan látnivalót, ahová szívesen visszamennél?

- Az Igmándi Csillagerőd szuper volt! Ez Komárom egyik erődtípusa. Azért tetszett, mert görög, római és reneszánsz alkotások és interaktív játékok is voltak.

- Láttam rólatok fotókat a Tiszatavi Ökocentrumban. Ott, Poroszlón hogy éreztet magad?

- Szuperül! A nagy plüss harcsa nagyon menő volt! A tengeri kiállítás és a tiszai halak is érdekesek voltak. Motorcsónakáztunk is a tavon, amelyről megtudtuk, hogy mesterségesen hozták létre.

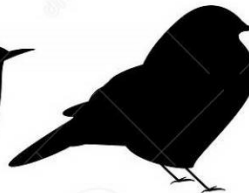
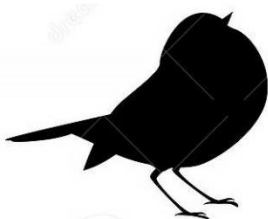
- Mesélted, hogy szereted a várakat. Van még kedvenced?

- Igen! Az egri vár. Ott kipróbáltam az ágyukat! Az Eger csillagok szereplőit is felismertem a panoptikumban: Dobó Istvánt, Bornemissza Gergelyt stb.

- Ha valakinek nincs kedve sokat utazni, itt Budapesten milyen látnivalót javasolnál a számára?

- A Szépművészeti Múzeumot. Nekem ott nagyon tetszett az egyiptomi kiállítás. Menjete el ti is!

A madárcák keresik a saját árnyékukat! Segíts nekik! Kösd össze a képpárokat!

VARÁZSLATOS HELYEK

Lillafüred

Lillafüred festői környezetben, a Bükk hegység keleti kapujánál fekszik.

1813-ban a Garadna- és Szinva patakok találkozásánál völgyzáró gátat építettek. Így jött létre a Hámori-tó, ahol nyáron csónakázni, pisztrágra horgászni, télen korcsolyázni is lehet.

1892-ben gróf Bethlen András miniszter üdülőtelep létrehozását kezdeményezte e területen. Az ő unokahúgáról nevezték el Lillának az aprócska települést.

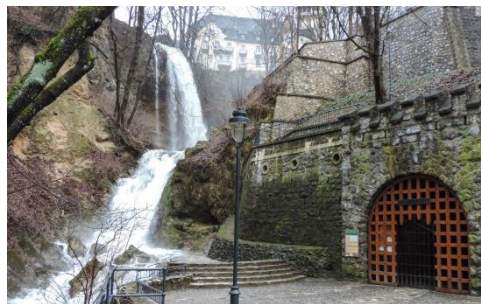
1926. és 1932. között megépítették a Palotaszállót, amely Lillafüred jelképe lett.

Ekkor az építkezés miatt elterelték a Szinva patakot, így jött létre hazánk legnagyobb vízesése: a Lillafüredi vízesés. A 20 méter magasból lezúduló függőleges zuhatag három emeletes.

A Bükki Nemzeti Park mindkét idegenforgalmi barlangja Lillafüreden nyílik.

Az Anna-barlang bejárata a Palotaszálló függőkertjének aljában található, közvetlenül a vízesés mellett. A barlangot 1927-ben nyitották meg a nagyközönség előtt. A barlang mésztufában alakult ki.

A mésztufa barlangok nagyon ritkák, az Anna-barlanghoz hasonló csak 6 létezik a világon! Úgy keletkeztek, hogy a karsztvíz mésztartalma kivált a növényi maradványokon (pl.: elhalt lombokon, faágakon). Ha a maradványok közötti üregek ember által járható méretűek is voltak, azok barlangokként fennmaradtak.

A másik üregrendszer a Szent István-barlang klasszikus cseppkőbarlang. Járatainak teljes hossza 1043 méter, a bejárható szakaszok hossza 170 méter, függőleges kiterjedése 94 méter. A barlangot 1913-ban fedezték fel, amikor egy kutya bezuhan a barlangba egy kúrtón át. A megnyitott szakasz érdekes képződményei a Mamutfogsor, a Meseország, az Oszlopok csarnoka és a Színházterem. A barlang gyógybarlang is: légúti betegségekben szenvedők pihennek itt.

Nem idegenforgalmi-, de turisták által látogatható barlang a völgy oldalában a Szeleta-barlang. Nemzetközi jelentőségű ősember leleteiről híres.

Szintén a völgyoldalban több legendás szikla is magasodik. A Molnár-szikla állítólag egy szerelmes molnárlegény tragédiájának helyszíne. Míg a Hámori-szikla nyáron a sziklamászók, télen a jégfalmászók kedvenc gyakorlóhelye.

Lillafüred csodás panorámáját a 14 km hosszú, Miskolcától Garadnáig futó erdei kisvasútról is megtekintheted, ha arra jársz.

Találd ki, hogy mi az Anna-barlang másik neve! Egy híres költőnkől lett elnevezve, aki itt pihent meg a hegy lábainál!

á	d	e	f	i	n	o	ő	p	r	s	t	w
☺	♥	📺	🚗	📺	●	☺	🐕	🚗	✕	?	📺	📺
🚗	📺	📺	🐕	🚗	📺		?	☺	●	♥	☺	✕

2021/2022. TAVASZ

TISZTAENERGIÁK

A szélenergia

A szél megújuló energiaforrás, mert szél mindig volt, van és lesz is a Földön!

Ahhoz, hogy villamosenergiát termelhessünk a szél segítségével szélmalomok szükségesek, amelyeket szélturbináknak hívnak. Több turbina alkot egy szél-erőművet.

Magyarországon összesen 37 szélerőmű van, összesen 172 turbinával. Ezeket általában állandóan szeles helyeken építik fel pl. a Kisalföldön.

Néhány cég az óceánokon is épít szélerőműveket. Ezeket tengeri szélerőműveknek nevezik.

A szélturbinák hatalmas szerkezetek. A legnagyobb magyar torony a felsőzsolcai: 105 méter magas, 44 méteres lapátokkal.

A szélturbina egy fordított ventilátor! Ahelyett, hogy villamos energiát használna a lapátok forgatásához, a szél felhasználásával villamos energiát állít elő.

Amikor a szél elfordítja a lapátokat, a lapátok megforgatják a tengelyt a turbina belsejében. Ez hajtja az elektromos generátort, amely villamosenergiát állít elő.

Ha nincs szél, akkor a szélturbina nem generál energiát. Szélturbinát csak olyan helyre érdemes építeni, ahol az éves szélesebesség átlagosan legalább 24 km/óra.

A szélturbinák hátránya, hogy a madarakra veszélyesek lehetnek a lapátok, és az általuk keltett zaj. Ugyanakkor az előnye messze felülmúlja a hátrányait, hiszen nem szennyezi a környezetet.

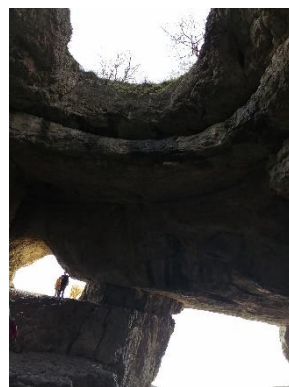
Túraköri kalandozások

Nagykovácsi túra

November 7-én féltucat felnőtt kísérte egy szem túraszak-körös diákunkat. A kirándulás ennek ellenére jó hangulatban telt. Több pontról is gyönyörű kilátás nyílt a Pilisvörösvári-medencére. A Remete-szurdokba leereszkedve fejeztük be a túrát.

Turul-túra

December 18-án újtásként új tájak felfedezésével próbálkoztunk. A Gerecse- és Vértes sasbérceit vonattal közelítettük meg. A tatabányai turultól és a közeli kilátóról pazar kilátás tárult elénk. A Szelimbarlang pedig igazán rendkívüli élmény volt népes csapatunk számára.

Hárs-hegyi túra

Az esztendő elején, január 29-én bemelegítésképpen a Nagy-Hárs-hegy és a Kis-Hárs-hegy kilátóiból gyönyörködtünk a Budai-hegység vonulataiban. Nagy örömünkre Levi személyében új túratárs is csatlakozott a szokásos csapathoz.

Körtvélyesi-kilátó túra

Február 26-án ismét vonatra ültünk, és visszatértünk Tatabánya környékére. Szárligetről másztuk meg a Körtvélyesi-kilátót, ahonnan a korábbi Turul-túránk helyszíneit is látni véltük.

Táborhegyi túra

Március 20-án a Tábor-hegy oldalát bejárva udvaroltuk körbe a Hármashatár-hegyet. Több régi-új túratárs is volt a csapatban. Érintettük a Tábor-hegyi-barlangot, a Hármashatár-hegyi repteret, végül Hűvösvölgyben fejeztük be a kirándulást.

2021/2022. TAVASZ

KERTÉSZKEDÉS

/Békefi Zsuzsanna/

A téli álomból ébredező kert avagy hogyan készülünk elő télen, hogy tavasszal szép kertünk legyen...

Télen a kert növényei pihenőre térnek: az örökzöldeket kivéve a leveleiket lehullajtják, nem növekednek.

Ha ősze megfelelően felkészítettük őket a hideg, fagyos időre (a tövüket kis földdel betakartuk), akkor decemberben és januárban nyugodtan hátra dőlhetünk és várhatjuk a tavaszt.

A tél lehet a tervezés időszaka: érdemes átgondolni, hogy ebben az évben milyen növényeket szeretnénk termesztetni, azokat majd hova ültetjük.

Ha sok hó esik, akkor gondoljunk a fenyők, tuják védelmére: a hó lenyomhatja az ágait, amik végül letörhetnek, ezért érdemes róluk a havat egy seprűvel leveregetni. Február közepétől, ahogy melegszik az idő, a gyümölcsfákat el lehet kezdeni metszeni: először az alma- és körtéfat, később jöhet a cseresznye, szilva, mandula, őszi-barack.

A tavasszal virágzó cserjékhez - mint pl. az aranyeső, gyöngyvessző - ne nyúljunk, mert pont a virágos részeket vág-nánk le. Február végén zöldség- és virágpalánták nevelésébe is kez-dhetünk, mint például a karalábé, saláta, hajnalka.

Humor

A bogarak fociznak a réten.

Odamegy a hőscincér a padon ülő bogárhoz, megkérdezi.

Té miért nem jössz játszani?

- Nem látod, én vagyok a cserebogár !

Üldögél a katicabogár a levélen, és keservesen sír.

Arra jár egy hangya és megsajnálja:

-Miért sírsz?

-Nem vettek fel az egyetemre - zokogja a katica.

-És miért nem?

-Mert csak hét pontom van.

Vegyél elő egy margarinos dobozt/tejes dobozt, az al-ját pár helyen lyukaszd ki, majd tegyél bele virágföldet! Szórd rá a magvakat, takard be földdel, kicsit öntözd be és tedd hűvös helyre (például a két ablaktábla közé)! Hetente többször ellenőrizd a földet, ha már nem nedves, óvatosan locsold meg!

Vuk is most tanulja a kertészkedést!

**Segíts neki megkeresni a talajon
a fenti növényeket!**

Színezd az egyformákat azonos színűre!

SZERZŐK ÉS FORRÁSOK:

Szerkesztő és rovatok: Apró Zoltán

Közreműködők: Békefi Zsuzsanna, Marton Eszter,
Varga Flóra, Leco Péter

További források: Internet:

<https://hugas.met.com> <https://nepszava.hu> <https://mandiner.hu>
<https://dka.oszk.hu> <https://thumbs.dreamstime.com>
<http://kecskefeszkek.net> <https://www.orszagiaro.net>
<https://i.szalas.hu> <http://regi.bnpi.hu> <https://www.wellnesstips.hu>
<https://hu.tristarhistory.org> <https://cdn.magvarnemzet.hu>
www.hobbikert.hu <https://i.pinimg.com/> www.woofr.com

**Kérjük, támogassa adományával iskolánk
Orbánhegyi Gyermekért Alapítványát!**

1126 Budapest, Orbánhegyi út 7.

adószámunk: 18228407-1-43

bankszámlaszám 11712004-20205513